

THE HELLENIC LINK, Inc.
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

Member Update- Bulletin
Ενημέρωση Μελών, Φίλων, και Συνεργατών του Συνδέσμου

Editorial Committee: Dimitri Dandolos, Alex Economides, Evangelia Georgoulea, Maria Eleftheria Giatrakou, Gerasimos Merianos, Panagiotis Siskos, Stella Tsirka

Contributing Editor: Christos Evangeliou

Acting Editor: Costas Efthymiou

BULLETIN NUMBER 195 MAY-JUNE 2022

The Rev. Dr. Demetrios Constantelos Memorial Lecture & Exhibit
Report on the Event

On April, 26th Dr. Constantine G. Hatzidimitriou delivered the 2022 Rev. Dr. Demetrios J. Constantelos Memorial Lecture at Stockton University in New Jersey, entitled: “Philanthropy” America’s Most Significant Contribution to the Greek Revolution of 1821; as part of a special exhibition called: “The Greek Revolution 1821-1829, Through American Eyes.” The lecture focused on the many shiploads of life-saving American supplies that were collected by thousands of everyday Americans, delivered after 1826 by merchant ships, and distributed in Greece by a small group of American heroes who made sure that they went to those most in need. Vivid descriptions of the half-starved, and dying helpless Greek women and children, and the obstacles that the Americans had to overcome are preserved in the eyewitness accounts of Samuel Gridley Howe, George Jarvis, William P. Miller, and Henry Post among others. Hatzidimitriou estimated that at least between one-hundred and two-hundred thousand Greek civilians were saved from certain death by this unprecedented American international philanthropy, the first of its kind anywhere, in terms of scale and effectiveness. Additional philanthropic aid which established a hospital, supported orphanages, schools, public works-- and even an agricultural community named “Washingtonia,” were also mentioned but could not be discussed in detail due to lack of time. To illustrate the significance of this American philanthropy, Hatzidimitriou quoted from many little-known contemporary descriptions which illustrate the conditions that prevailed and what this philanthropy accomplished. For example:

July 20, 1827. “On our arrival at Epidaurus, we found that Rhoides had got catalogues made out to the amount of three thousand souls, and had distributed the fifty-six barrels, giving to each individual four okas, (ten pounds).....

A particular description of this distribution, and the distress and misery of the population assembled at Epidaurus, would fill a volume of no small number of pages. Suffice it to say, that there are at least **six thousand souls** assembled from different parts of Greece, now overrun by the victorious Turks. Hundreds are out in the open air without any kind of shelter but the shade of a tree. Sickness prevails among them to a great extent. We saw a fine looking girl, of about eighteen years of age,

under a tree sick with a fever. She was an orphan, and a cousin was the nearest relative she had living. We gave the poor creature a blanket, clothing and rice, and medicine. There was a heavy shower of rain this afternoon..." [From Miller's Journal]

November circa 16-18th 1827 near the Isthmus of Corinth. "After landing and securing the remainder of our cargo at Poros, I proceeded with a portion of it to the isthmus of Corinth, where great numbers of fugitives had assembled from different parts of the country, and were living in a state of the most shocking privation and distress.... The confusion and contention were inconceivable. The miserable beings who had been living for months, upon no better fare than the beasts of the field, were almost frantic with joy at the unexpected arrival of wholesome and nutritious food, and many of them no doubt, would have risked their lives, in the eagerness of their impatience to secure a single *oka* of flour. General Jarvis, who was quartered at the time in the castle of Corinth, brought down a detachment of soldiers, consisting of ten or fifteen men, the flower and strength of his little band, to keep off the crowd, and maintain some order in the distribution. There were old men, grey with years and sinking under the infirmities of age, there were mothers with helpless infants screaming at their breasts, --- there were virgins in the prime of their days,--- and there were children without number, in the season of playful innocence, all exhibiting the same emaciated and death-like countenances, all clad alike in rags, and covered with filth and vermin, the unavoidable consequences of their homeless and destitute condition..... It was affecting, almost beyond endurance, to hear the tales of woe which these houseless fugitives related to us; how they had fled from the blaze of their dwellings, and found refuge in some mountain retreat, from the swords of their blood thirsty pursuers; how they had seen their friends and families butchered before their eyes, and led away into a captivity more terrible than the most tormenting death..." [From the Journal of Henry Post]

Hatzidimitriou also emphasized that the Americans faced constant danger not only from the Turks but from pirates and unscrupulous Greeks who tried to steal the supplies or divert the aid to support their troops. Even the venerable General Kolokotronis was guilty of an attempted diversion and had to be intimidated by an American warship!

The lecture's focus on philanthropy was particularly appropriate since it honored the memory of Rev. Dr. Constantelos, whose scholarship on the history of Byzantine philanthropy was internationally renowned. Also present at lecture was former Hellenic Link President, Dr. Constantine Efthymiou, who acknowledged the many years of collaboration between the University and our organization. Professor of History, Dr. Tom Papademetriou, the current Director of the Center for Hellenic Studies continues to build upon this special relationship, and provided the two visitors with a tour of the library, Hellenic Studies Reading Room, and its important archival collections. These resources will assist Hellenic Link in promoting future projects in support of Hellenism in America.

CGH

The Greek Revolution (1821-1829) Through American Eyes

Inspired by Constantine G. Hatzidimitriou's book: ***Founded on Freedom and Virtue: Documents Illustrating the Impact in the United States of the Greek War of Independence, 1821-1829***

Dr. Tom Papademetriou, Professor of Greek History and Director of the Dean C. and Zoë S. Interdisciplinary Center for Hellenic Studies of Stockton University and Dr. Nicholas Ganson, Assistant Professor of History and Director of the New York Life Insurance Company Center for the Study of Hellenism in Pontus and Asia Minor at Hellenic College assembled an international team of scholars and specialists who created a unique travelling exhibit in commemoration of the Bicentennial of the Greek Revolution of 1821. The 22 information panel exhibit displays contain images based on scholarly essays selected and created by the curatorial team structured around the following four themes: 1) *Freedom or Death: Greece in the Age of Revolutions*; 2) *Monroe's Empathy: Rooting for Greek Victory, Forging a Doctrine of Non-Intervention*; 3) *Greek Fever: American Philhellenes and the Birth of International Humanitarianism*; 4) *400 Years a Slave: Greek Unfreedom and American Abolitionism*. Since the summer 2021, it travels and is presented in universities and community centers throughout the United States, including in Boston, New York, New Jersey, and Philadelphia. A Greek version created in collaboration with the Museum of the Macedonian Struggle, and the Laboratory of Narrative Research at the School of English of Aristotle University of Thessaloniki, was displayed starting in the fall of 2021 at the Museum in Thessaloniki and other locations in Greece. An abridged version of the exhibit is currently on display at St. Photios Greek Orthodox National Shrine in St. Augustine, FL for the coming Bicentennial years.

The online digital exhibit component offers in-depth content including images and essays by sixteen contributing scholars from the US and Greece elucidating topics associated with each theme. The website www.greekrevolution.org has additional information and access.

OUR QUEST FOR TEACHING/LEARNING MODERN GREEK

Editor's Note As another tumultuous School Year comes to its end, our work on the advancement of Hellenic Education ought not to slacken, even for a summer break: as Thucydides would say «οι καιροί ου μενετοί», "the circumstances do not allow waste of time". In this spirit, the Hellenic Link responds expeditiously to the letters received from the Academy of Athens, copies of which we present next in this issue of the Bulletin:

ACADEMY OF ATHENS

April 26,2022

To the American Council On the Teaching of Foreign Languages, ACTFL
1001 N. Fairfax Street
Alexandria, Virginia 22314, USA

Honorable Members of the American Council on the Teaching of Foreign Languages,

I herewith attach for your kind attention the endorsement by Members and the Senate of the Academy of Athens, Greece on our support for the inclusion modern Greek as a second language in US Middle School and High School curricula

Sincerely,

The Secretary General

Professor Christos Zerefos

cc: The Hellenic Link, Inc., Suite No. 278, 38-11 Ditmars Blvd, Astoria, NY 11105, USA

ACADEMY OF ATHENS

To The American Council on the Teaching of Foreign Languages, ACTFL

Subject: Letter of Support for the inclusion of Modern Greek as a second language in US Middle School and High School curricula.

Reference: Proposal by Hellenic Link to the American Council on the Teaching of Foreign Languages (ACTFL) 11/16-18/2012, recommending Modern Greek as a second language

Honorable members of ACTFL Council,

We, the undersigned members of the Academy of Athens have become aware of the proposal submitted by The Hellenic Link, Inc. to the American Council on the Teaching of Foreign Languages (ACTFL) for the inclusion of Modern Greek in the group of foreign languages approved to be taught in US schools as a second language. We have examined the referenced document and find it suitable as a basic frame of principles and content conducive to this purpose.

The referenced document has been in abeyance for over nine (9) years, and despite that the proposal has not been finalized, approved, or implemented. A consequence of this inertia is that many US residents of Greek descent and their families have been denied the privilege to learn in school the language of their ancestors.

The privilege and opportunity to learn the Greek language, however, would not only benefit many ethnic communities but also the entire student population in the US. It is a well-established fact that students who choose to follow a professional career in various fields of science and the humanities struggle to master fundamental concepts and terms of their discipline, as words derived from the Greek language are used, presented, and expressed in anglicized form.

In this era of globalization, we observe that countries around our planet, some of them large, which compete with the United States for supremacy in diverse sectors have found it purposeful to introduce the learning of the Greek language in their national educational system.

We hope that linguists and experts in education, colleagues in US and Greek academic institutions would agree on the need for the Modern Greek language to take its place among the foreign languages taught in the USA. These colleagues could be instrumental in updating and finalizing the referenced document for approval. Such approval would be based on the nondiscriminatory tenets of the US Constitution and will constitute a leap forward of the US educational system.

Yours very sincerely,

A. Rengakos, Professor – President, Academy of Athens
C. Zerefos, Professor- Secretary General, Academy of Athens
T. Papanghelis, Professor-Academician
N. Conomis, Professor-Academician
A. Kounadis, Professor-Academician
S. Imellos, Professor-Academician
G. Contopoulos, Professor-Academician

The letter is translated below into Greek by CE:

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Προς το Αμερικανικό Συμβούλιο διά την Διδασκαλίαν Ξένων Γλωσσών, ACTFL
1001 N. Fairfax Street, Suite 200
Alexandria, Virginia 22314 USA

Θέμα: Επιστολή Υποστήριξης διά συμπερίληψιν της Νεοελληνικής Γλώσσας ως δεύτερης γλώσσας εις τα διδακτικά προγράμματα των Σχολείων όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων των ΗΠΑ.

Αναφορά: Πρόταση του Ελληνικού Συνδέσμου προς το ACTFL 11/16-18/2012, με την σύστασιν της Νεοελληνικής Γλώσσας ως δεύτερης γλώσσας.

Εντιμότατα Μέλη του Συμβουλίου ACTFL,

Οι κάτωθι υπογεγραμμένοι, μέλη της Ακαδημίας Αθηνών, ελάβαμε γνώση της πρότασης που υποβλήθηκε από τον Ελληνικό Σύνδεσμο εις το ACTFL διά την συμπερίληψιν της Νεοελληνικής εις την ομάδα των ξένων γλωσσών που έχουν εγκριθεί διά διδασκαλίαν σε σχολεία των ΗΠΑ ως δεύτερης γλώσσας. Εξετάσαμε το αναφερθέν έγγραφο και το βρίσκομε κατάλληλο ως βασικό πλαίσιο αρχών και περιεχομένου που συμβάλλουν εις τον σκοπόν αυτόν.

Το αναφερθέν έγγραφο παραμένει σε εκκρεμότητα διά περισσότερα από εννέα (9) έτη, και παρά τούτο η πρόταση δεν έχει οριστικοποιηθεί, εγκριθεί, ή τεθεί σε εφαρμογή. Συνέπεια αυτής της αδράνειας είναι το ότι πολλοί κάτοικοι των ΗΠΑ Ελληνικής καταγωγής και οι οικογένειές των τους έχει αρνηθεί το προνόμιο να μάθουν σε σχολείο την γλώσσα των προγόνων τους.

Εν τούτοις, το προνόμιο και η ευκαιρία να μάθουν την Ελληνική γλώσσα δεν θα επηρέαζε μόνο πολλές εθνοτικές μειονότητες, αλλά και το σύνολο του πληθυσμού σπουδαστών των ΗΠΑ. Είναι καλά τεκμηριωμένο το γεγονός ότι σπουδαστές που επιλέγουν να ακολουθήσουν επαγγελματική σταδιοδρομία σε διάφορα πεδία της επιστήμης και των ανθρωπιστικών σπουδών αγωνίζονται να κατανοήσουν θεμελιώδεις έννοιες και ορολογίες της ειδικότητός των, καθώς λέξεις προερχόμενες από την Ελληνική γλώσσα που χρησιμοποιείται παρουσιάζονται και εκφράζονται σε αγγλοποιημένη μορφή.

Στην εποχή μας αυτή της παγκοσμιοποίησης, παρατηρούμε ότι χώρες γύρω από τον πλανήτη μας, μερικές από αυτές μεγάλες που ανταγωνίζονται τις ΗΠΑ διά υπεροχήν σε ποικίλους τομείς βρίσκουν σκόπιμο να εισαγάγουν την μάθηση της Ελληνικής γλώσσας στο εθνικό τους εκπαιδευτικό σύστημα.

Ελπίζομε ότι γλωσσολόγοι και ειδικοί εκπαιδευτικοί, συνάδελφοι εις τα ακαδημαϊκά Ιδρύματα των ΗΠΑ και της Ελλάδας θα συμφωνήσουν διά την ανάγκη η Ελληνική γλώσσα να πάρει την θέση της μεταξύ των ξένων γλωσσών που διδάσκονται στις ΗΠΑ. Οι συνάδελφοι αυτοί θα μπορούσαν να συμβάλουν αποφασιστικά στην επικαιροποίηση και οριστικοποίηση του αναφερθέντος εγγράφου για την έγκρισή του.

Η έγκριση μετά από την σχετική διεργασία θα ήταν βασισμένη στις αμερόληπτες αρχές του Συντάγματος των ΗΠΑ και θα αποτελέσουν πράγματι άλμα προόδου του Αμερικανικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Ειλικρινώς Υμέτεροι,

A. Ρεγκάκος, Καθηγητής-Πρόεδρος, Ακαδημία Αθηνών

X. Ζερεφός, Καθηγητής-Γενικός Γραμματεύς, Ακαδημία Αθηνών

Ν. Κονομής Καθηγητής-Ακαδημαϊκός
Α. Κουνάδης Καθηγητής-Ακαδημαϊκός
Σ. Ήμελλος Καθηγητής-Ακαδημαϊκός
Γ. Κοντόπουλος Καθηγητής-Ακαδημαϊκός

***Editor's Note.** The recommended by the Academy of Athens contribution of amendments or supplements to the submitted proposal by linguists and experts of the Greek language undoubtedly would make a difference in resolving the matter in question. The Advisory Council on Hellenic Education of the Hellenic Link, Inc. is currently appealing to members and colleagues in both USA and Greece to offer the suggested critical assistance. With the effective participation of experts, as well as with the cooperation of other Hellenic Cultural Organizations with similar objectives, such as the High Council for Greek Education of the Greek Orthodox Archdiocese and the Special Interest Group (SIG) of ACTFL, we hope that the quest of the Greek American community for public nurture of the Greek Language in the USA will be attained.*

In the meantime, we owe a full measure of gratitude to the august body of the Academy of Athens for their unanimous expression of concerned sensitivity in supporting Education and particularly the need of our Omogeneia for introduction of Greek Language teaching in US Schools of K-16 educational levels.

ΟΜΗΡΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ - ACADEMIA HOMERICA (Ανακοίνωση)

EUROCLASSICA
FÉDÉRATION EUROPÉENNE DES ASSOCIATIONS DE PROFESSEURS DE LANGUES ET DE CIVILISATIONS CLASSIQUES
ΟΜΙΛΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΚΑΘΗΤΩΝ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ

ΟΜΗΡΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ACADEMIA HOMERICA
CHIOS 2022 CHIOS

ΕΙΚΟΣΙ ΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ & ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
ΤΗΣ EUROCLASSICA ΣΤΗ ΧΙΟ
ΕΙΚΟΣΙ ΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ
ΤΗΣ ΟΜΗΡΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ (1997 - 2022)

TWENTY FIVE YEARS OF CONFERENCES & ACTIVITIES
OF EUROCLASSICA IN CHIOS
TWENTY FIVE YEARS FROM THE ESTABLISHMENT
OF ACADEMIA HOMERICA (1997 - 2022)

ΑΘΗΝΑ - ΧΙΟΣ - ΟΙΝΟΥΣΣΕΣ
08 - 17 ΙΟΥΛΙΟΥ 2022

«ΟΜΗΡΙΚΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΥ ΧΙΟΥ - ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ 5 - ΧΙΟΣ 82100
"HOMERON CULTURAL CENTER OF CHIOS MUNICIPALITY" 5, POLYTECHNIUM str. CHIOS 82100

ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ
CAPTAINS' HIGHEST SCHOOL AND CULTURAL CENTER OF OINOUSSES

ΙΔΡΥΜΑ "ΜΑΡΙΑ ΤΣΑΚΟΥ" - ΧΙΟΣ
"MARIA TSAKOS" FOUNDATION - CHIOS

Ευχαρίστως σας γνωρίζουμε, ότι θα πραγματοποιηθούν στην πατρίδα μας για 25^η συνεχή χρονιά οι εργασίες του ετήσιου παγκόσμιου συνεδρίου της Euroclassica και της ΟΜΗΡΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ, (Αθήνα – Χίος – Οινούσσεσ) από 8-17 Ιουλίου 2022.

Στο συνέδριο συμμετέχουν Ακαδημαϊκοί, εκπαιδευτικοί και επιστήμονες από όλον τον κόσμο.

Το συνέδριο έχει τέσσερα τμήματα. 1) Το τμήμα Ελληνιστών και λοιπών επιστημόνων με γενικό θέμα: «Ο ΟΜΗΡΟΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ», 2) Το Τμήμα των φοιτητών με θέμα: «Ο ΟΜΗΡΟΣ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ», 3) Το Τμήμα διδασκαλίας Νέας Ελληνικής Γλώσσας, Ιστορίας και πολιτισμού για Καθηγητές και σπουδαστές, 4) Τμήμα διδασκαλίας ελληνικών παραδοσιακών χορών (προαιρετικά).

ΕΚ ΤΗΣ EUROCLASSICA - ΟΜΗΡΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

«Η ΑΔΟΥΛΩΤΗ ΨΥΧΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΟΥΚ ΕΑΛΩ, ΟΥΚ ΕΑΛΩ Η ΠΟΛΙΣ, ΟΥΚ ΕΑΛΩ ΤΟ ΦΩΣ»

Δρ. Μαρία-Ελευθερία Γιατράκου

567 ολόκληρα χρόνια πέρασαν, αφότου η Κωνσταντινούπολη, η Βασιλεύουσα, που διέγραψε μια φωτεινή πορεία 1123 ετών και 18 ημερών, έπεσε.

29 Μαΐου 1453, «η Πόλις Εάλω»

«Εάλω τοίνυν επί Κωνσταντίνου βασιλέως, εβδόμου Παλαιολόγων, ενάτη και εικοστή φθίνοντος Μαΐου παρά Ρωμαίοις, εξήκοντος έτους των απ' αρχής ενός τε και εξηκοστού παρά τοις εννακοσίοις τε και εξακισχιλίοις, από δε κτίσεώς τε και συνοικήσεως ταύτης έτεσι τέταρσι και είκοσι και εκατόν προ τοις χιλίοις», όπως αναφέρει ο ιστορικός της Αλώσεως, Κριτόβουλος ο Ίμβριος¹.

Το είπαν προφητείες και το πίστεψαν λαοί που έκλαψαν, σαν άκουσαν το «Πάρθεν, πάρθεν η πόλις, πάρθεν».

Το ψιθύρισαν οι ταπεινωμένες γενιές του σκλαβωμένου έθνους, που θρήνησαν στα ερείπια: «της ούτω ελεεινώς εφθαρμένης, και πρώην καλλίστης των εν τη γη πόλεων, της μιάς και κοινής πατρίδος τω ελληνικώ γένει», όπως γράφει ο Πατριάρχης Γεννάδιος «επί τη αλώσει της Πόλεως». Λιτά τα λόγια αυτά συμπληρώνουν και εξηγούν τα τελευταία λόγια του δύστηνου αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Παλαιολόγου: Η πόλις αλίσκεται κα' μοί ζην έτι περίεστίν;» Δεν βρίσκεται ένας χριστιανός να μου πάρει το κεφάλι: Λόγια του πρώτου νεομάρτυρα του έθνους, όπως χαρακτηριστικά υπογραμμίζει η σπουδαία ιστορικός κ. Arweiller-Γλύκατζη, που περιμένει ακόμα μαρμαρωμένος, ν' αναστηθεί από την ορθοδοξία και τον ελληνισμό. Κι εκφράζει την ευχή, η ίδια, η Εκκλησία να τιμήσει και επισήμως τη μνήμη του. Εκκλησία και Έθνος να ορίσουν την 29η Μαΐου ως ημέρα θρησκευτικής περισυλλογής και κατάνυξης, πανδήμου αγρυπνίας και εθνικής εγρήγορσης.

Δύσκολη η ευθύνη της τιμής, να τολμήσει να ομιλήσει κανείς για ένα τέτοιο θέμα, τόσο σοβαρό και τραγικό συνάμα, που άλλαξε την τροχιά του κόσμου.

Το 657 π.Χ.. ναυτικοί από τα Μέγαρα, υπό τον Βύζαντα χτίζουν στην έσχατη άκρη της Ευρώπης το Βυζάντιο, εκεί όπου ο Βόσπορος ανοίγει και σχηματίζει τη θάλασσα του Μαρμαρά. Οι ακτές δεν ήταν άγνωστες στους Έλληνες αποίκους. Ο Βόσπορος βρίσκεται στο σταυροδρόμι δύο από τους μεγαλύτερους εμπορικούς δρόμους της ιστορίας. Η σημασία της θέσης του Βυζαντίου δεν αργεί να γίνει αντιληπτή. Στον Πελοποννησιακό πόλεμο, όλοι έστρεψαν τα βλέμματά τους προς το Βυζάντιο, γιατί εξουσίαζε την είσοδο της Μαύρης Θάλασσας, που οι βόρειες ακτές της ήταν ο σιτοβολώνας των Αθηνών. Ο Φίλιππος ο Μακεδών και ο γιός του ο Μέγας Αλέξανδρος κατάλαβαν ότι η κύρια πύλη της Ασίας ήταν το Βυζάντιο. Ρωμαίοι "αυτοκράτορες αντιθέτως είχαν καταλήξει να βλέπουν την κραταιά στρατηγική του θέση σαν απειλή.

Στο δεύτερο όμως Λικινικό πόλεμο του 322-323, όταν ο Λικίνιος χρησιμοποίησε το Βυζάντιο για βάση όλης της εκστρατείας του εναντίον του Κωνσταντίνου, έπαθε πανωλεθρία, έχασε το στόλο του στο Ελλήσποντο και τελικά ο στρατός του νικήθηκε στη Χρυσούπολη. Μετά την παράδοσή του (μετά την ήττα του θα έλεγα), δεν υπήρχε λόγος να αντισταθεί περισσότερο. Ο μεγάλος του αντίπαλος όμως, ο Κωνσταντίνος, είχε προσέξει τη στρατηγική του θέση. Είδε ότι το Βυζάντιο είχε

¹ Βλ. Νικόλαος Π. Τωμαδάκης. Δούκα-Κριτοβούλου-Φραντζή-Χαλκοκονδύλη. Περί Αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως (1453). Θεσσαλονίκη1993. σ. 130

πολλές άλλες δυνατότητες. Μόλις λοιπόν τελείωσε ο πόλεμος, έφερε αμέσως τοπογράφους και αρχιτέκτονες και το χτίσιμο άρχισε².

Η Κωνσταντινούπολη χτίστηκε σε παράλια ελληνόφωνα και ενσωμάτωσε μια αρχαία ελληνική πόλη. Ο Κωνσταντίνος για να δώσει έμφαση στον ελληνισμό του, φρόντισε η νέα πρωτεύουσα του κράτους του να αποτελέσει το κέντρο των Τεχνών και των γραμμάτων. Της έχτισε βιβλιοθήκες, που τις γέμισε με ελληνικά χειρόγραφα. Ακόμα περισσότερο την κόσμησε με Μουσεία που είχαν καλλιτεχνικούς θησαυρούς απ' όλα τα μέρη της ελληνικής Ανατολής. Και στις 11 Μαΐου του 330, σε ειδική τελετή έγιναν τα εγκαίνια της μεγάλης πόλης, της «Κωνσταντινούπολης - Νέας Ρώμης» την οποίαν αφιέρωσε στην Αγία Τριάδα και στη Μητέρα του Θεού³.

Αξίζει να αναφέρουμε την αφιέρωση της Πόλης την ώρα των εγκαινίων της, όπως ανέγραψεν ο Μέγας Κωνσταντίνος στην ιδρυτική στήλη της Πόλης αυτής «Σοί Χριστέ, κόσμου Βασιλεύς και δεσπότης, σοί προτίθημε τηνδε την δούλην πόλιν και σκήπτρα τήσδε και το πάν Ρώμης κράτος φύλαττε ταύτην, σώζε δ' εκ πάσης βλάβης»⁴.

Από τις 11 Μαΐου του 330, από τα εγκαίνια της Πόλης ως τις 29 Μαΐου του 1453 (τη μέρα που με θέληση θεϊκή ανατράπηκε η φυσική τάξη) οριοθετούνται τα χρόνια της μεγαλοσύνης του Μεσαιωνικού Ελληνισμού. Ταυτόσημο το Βυζάντιο με την Κωνσταντινούπολη.

«Μέσα στην κατακερματισμένη δυτικής μεσαιωνική Ευρώπη, η Πόλη, η Νέα Ρώμη-Κωνσταντινούπολη, έμεινε πάνω από 1000 χρόνια η μοναδική, η νόμιμη κληρονόμος της Ρωμαϊκής παγκοσμιοτήτας. Αντιπροσωπεύοντας το ιδεώδες της πολιτικής και πνευματικής συνοχής υλοποιεί την οικουμενική υπόσταση της αυτοκρατορίας»⁵.

Ο Γάλλος Φιλέλληνας και λογοτέχνης Σατωβριάνδος, που γνώρισε την Πόλη, σημείωσε με θαυμασμό. «Δεν θάταν καθόλου υπερβολή να πει κανείς ότι η Κωνσταντινούπολις είναι η πιο όμορφη πινελιά του σύμπαντος».

Αξίζει να αναφερθούμε στην Πόλη και στις καλλονές της για να συνειδητοποιήσουμε τί σήμαινε και τί σημαίνει η Άλωση της.

Ο κομψότατος εγκωμιαστής της, Μανουήλ Χρυσολωράς, σε πανηγυρικό του, ανάμεσα στα άλλα αναφέρει: «Αν και τίποτε άλλο δεν θα είχαμε να πούμε, όμως θα θαυμάζαμε τη θέση της ανάμεσα στις δύο ηπείρους, την Ευρώπη δηλαδή και την Ασία, αλλά και η ένωση των δύο θαλασσών, της βορείας και της μεσημβρινής, είναι θαυμαστή, ώστε από τη μια μεριά δια των ηπείρων, και από την άλλη δια των θαλασσών, ή καλύτερα και δια των δύο, να συνδέη σαν με ένα κοινόν σύνδεσμον και πάλι να αποκλείη μεταξύ τους - σαν να στέκεται πάνω σε πύλες - την οικουμένην και τα έθνη που φέρει επάνω της. Και τούτο - ότι εξουσιάζει δύο ηπείρους και δύο θάλασσες - δεν είναι μόνον χρήσιμον και ωραίον, αλλά δικαίως δεν θα ενόμιζεν κανείς ότι είναι και βασιλικόν»⁶. Κι ο σπουδαιότερος εγκωμιαστής της, ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως,, έγραψε: «Η νεώτερη Ρώμη, δηλαδή το Βυζάντιον, υπερέχει των άλλων πόλεων, όσον ο έναστρος ουρανός από την γήν».

«Οπλοτέρη Ρώμη η προφέρουσα πολήων
Οσσάτιον γαίης ουρανός αστερόεις»⁷.

² Βλ. Σχετικά Στήβεν Ράνσιμαν. Βυζαντινός Πολιτισμός μετάφραση Δέσποινας Δετζώρτζη. Αθήνα 1969. σ. 13-15.

³ Στήβεν Ράνσιμαν. ο.π. σ. 31-33

⁴ Βλ. Ελένη Arweiller – Γλύκατζη. Παγκοσμιοτήτα και επικαιρότητα του Βυζαντίου, έκτακτος συνεδρία της 29 Μαΐου 1992. Πρακτικό Ακαδημίας Αθηνών. Τ.67 (1992) τευχ. 1 εν Αθήναις 1992. Σ.453-454

⁵ Ελένη Arweiller – Γλύκατζη, οπ σ. 454

⁶ Βλ. Περιοδικόν «Η ΔΡΑΣΙΣ ΜΑΣ», τεύχος 359. Ιούνιος, Ιούλιος, Αύγουστος 1998, σ. 196

⁷ ο.π.

Αλλά ας παρακολουθήσουμε τη γραφίδα του Σκιαθίτη καλλιτέχνη του λόγου, του Αλέξανδρου Μωραϊτίδη, να μας παρουσιάζει το εξαισιον θέαμα:

«Την είδον τόσαις φοραίς. Την είδον από της γής, την είδον από θαλάσσης. Και την εκαμάρωσα, ως καμαρώνουν οι νυμφαγωγοί την νύμφην εις τας νήσους. Και είναι όντως νύμφη η Πόλις, Νύμφη της Ανατολής, νύμφη του Γένους. Νύμφη του κύματος και των αφρών, και νύμφη των κήπων και των λειμώνων. Επάνω εις τους αφρούς και επάνω εις τα άνθη. Εκεί όπου, όπισθεν πλατάνων και κυπαρίσσων, εις τα χλοερά εκείνα τσαΐρια, ανελίσσεται όλη των ανθέων της η ποικιλία, από του ναρκίσσου και υακίνθου, μέχρι του γιασεμιού και των ρόδων εκεί όπου ο δινήεις Βόσπορος σχηματίζει τα παιγνιώδη εκείνη αναφορά του, όταν το ρεύμα του Ευξείνου το ολόδροσον έρχεται να φιλήσει του Γένους την νύμφην και βασίλισσαν...

Την είδον από θαλάσσης την είδον από ξηράς..... από θαλάσσης αναπαυομένην υπό τας αμφιλαφείς σκιάς αιωνόβιων πλατάνων, με υψηλούς μαύρους δορυφόρους κύκλω, την υψιτενή παράταξιν των σιωπηλών και ακινήτων κυπαρίσσων.

Και από ξηράς αναδυομένην εκ των κυμάτων, την ώραν την γλυκείαν της αυγής, με ένα βαθύχρουν τεφρόν πέπλον σκεπασμένην, τον οποίον σιγά-σιγά επανεγείρει η Ανατολή με τας ροδίνους αβράς χείρας της, ίνα αναφανή εις τον κόσμον το υπερφυές θέαμα ναών και παλατίων... αναμμένην θαρρείς, εν θεατρική φωταγωγία εορτής, εις τα υαλώματα και τους χρυσούς ορόφους, επί των οποίων προσήναψε πυρσούς χαράς ο ήλιος. Και πλέουν τότε μέσα εις το πέλαγος φωτός, εξαισίως πανηγυρικού, συνοικισμοί απέραντοι, λόφοι κεκαλυμμένοι με κατοικίας, και ακταί με παλάτια βασιλικά και μέγαρα αρχόντων. Πέλαγος οικιών και κύματα παλατίων και ναών και τζαμιών».

Και προσθέτει ο Μωραϊτίδης: «Αφορμή της κτίσεως υπήρξεν έν όνειρον. μία οπτασία. Και έν όνειρον και μίαν οπτασίαν εκληροδότησε, κτισθείσα εις το Γένος. **Άγγελοι την ζωγράφησαν και άγγελοι εχάραξαν το σχέδιόν της**, το οποίον έκτοτε υπάρχει χαραγμένον με χρυσάς γραμμάς εις τα φυλλοκάρδια του «Γένους»⁸.

«Όλες οι Πολιτείες θα χαθούν, μα όσο υπάρχουν άνθρωποι η Κωνσταντινούπολη θα μείνει αθάνατη», έγραφε τον 16ο αιώνα ο Γάλλος φυσιοδίφης Pierre Giles, όταν αντίκρισε τη Βασιλεύουσα⁹.

Το άρθρο μας αυτό αξίζει να αποτελέσει ένα μήνυμα συγκερασμού της Χριστιανικής Ορθόδοξης πνευματικότητας και του Ελληνικού πνεύματος που και τα δύο βασίζονται στο φως και στην αγάπη της ομορφιάς και της ελπίδας.

Μήνυμα ομορφιάς και κάλλους, όπως το εξέφρασεν μια Αγιά Σόφιά, ένα Ιερόν Παλάτιον, ένα Πανδιδακτήριον, ένας Ιππόδρομος, μία μονή της Χώρας, ένας Πορφυρογέννητος, ένας Ιουστινιανός, μία Θεοδώρα, ένας Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, ένας Χρυσόστομος.

Μήνυμα ανθρωπιάς και πνεύματος, που στηρίχθηκε στην απέραντη αγάπη για τον άνθρωπο και τη δύναμη των επιτευγμάτων και του πολιτισμού που δημιούργησε. Η παρουσία του Ξενώνα δίπλα στην Αγία Σοφία και των εκκλησιαστικών Νοσοκομείων, πτωχοκομείων, γενικά των φιλανθρωπικών ιδρυμάτων, μπορούν να καταδείξουν το μέτρο της αγάπης που διέθεταν οι Βυζαντινοί για τον άνθρωπο, πλάι στα τόσα σπουδαστήρια της ανθρώπινης σοφίας και γνώσης, που κοσμούσαν την Πόλη.

Η διαρκής αγωνία στα χίλια και πλέον χρόνια ζωής της Βασιλεύουσας, ήταν να βρίσκονται στο πεδάλιο της Εκκλησίας και της Πολιτείας οι άριστοι, κάτω από το βλέμμα του φωτοδότη Αφέντη Χριστού. Κι αυτός ο αγώνας για την εξεύρεση των αρίστων δημιούργησε το θαύμα της κραταιάς

⁸ ο π... σ. 196-197

⁹ Κωνσταντινούπολη η Βασιλεύουσα. Ημερολόγιο 1997. εκδόσεις Μίλητος. Αθήνα 1997. χ.ασ.

των Ρωμαίων Βασιλείας¹⁰.

Ο Μέγας Κωνσταντίνος, στην πορεία του προς νότο, εναντίον -του Μαξεντίου, όταν το μέλλον του ήταν σε κίνδυνο, αυτός και όλος ο στρατός του, είδαν ένα όραμα. Ένα λαμπρό σταυρό στον ουρανό, με την επιγραφή: «Εν τούτω νίκα». Την ίδια νύχτα ο Χριστός βεβαίωσε το όραμα στο όνειρο του αυτοκράτορα. Αυτό συγκλόνησε τον Κωνσταντίνο, που υιοθέτησε για έμβλημά του το λάβαρο με το σταυρό και κάτω από αυτή τη σημαία οδήγησε το στρατό του στη νίκη¹¹. Όπως φαίνεται από τα νομίσματα και τα διατάγματα του, ο Κωνσταντίνος είχε ταχθεί αναφανδόν υπέρ του Χριστιανισμού και υπερμαχούσε γι' αυτόν όπως αποδείχθηκε και σε περίοδο αιρέσεων. Γι' αυτό θεωρήθηκε από όλους Ισαπόστολος, ο δέκατος τρίτος απόστολος. Το αποκορύφωμα της υποστηρίξεως του Χριστιανισμού υπήρξε η αποστολή της μητέρας του, Αγίας Ελένης, στα Ιεροσόλυμα, όπου με θαυματουργική βοήθεια, βρήκε την ακριβή θέση του Γολγοθά, έβγαλε από τη γη τον Τίμιο Σταυρό, τους σταυρούς των ληστών, τη λόγχη, το σπόγγο, τον ακάνθινο στέφανο και ό,τι άλλο σχετίζεται με τα θεία πάθη. Η Χριστιανοσύνη σκίρτησε από τα ευρήματα της ανασκαφής της Αγίας Ελένης και τα ονόματα του Κωνσταντίνου και της μητέρας του έμειναν τα πιο σεβαστά στην ιστορία της βυζαντινής αυτοκρατορίας¹². Ο Κωνσταντίνος συνάθροισε πληθυσμό στη Βασιλεύουσα από όλα τα μέρη της αυτοκρατορίας παρέχοντας πολλά προνόμια¹³. Κι ο βυζαντινός λαός, ζωηρός, χαρούμενος, με όλα τα προσόντα κι ελαττώματα της ρωμείκης φυλής, εξέφραζε μέσα από τα τραγούδια του τη χαρά, το φως, την ελπίδα για τη ζωή και τη διάθεση συγκερασμού εσωστρέφειας και εξωστρέφειας, δύο στοιχεία που τον συνόδευαν στη ζωή του, από τη διπλή του ιδιότητα, να είναι Έλληνας και Ορθόδοξος¹⁴.

Ο Όρος «Βασιλεύουσα» δεν χαρακτηριζε μόνο την Κωνσταντινούπολη ως «έδρα της Βασιλείας των Ρωμαίων», αλλά την μόνη που βασίλευε κι απ' την οποία εκπορευόταν η τάξη, η δικαιοσύνη, η φιλανθρωπία. Η «Βασιλεύουσα» υπήρξε η έδρα της φιλανθρωπίας, με τη βαθύτερη σημασία του όρου: Αγάπη για τον άνθρωπο.

Το «Τυπικό» του Μιχαήλ Ατταλειάτη είχε προβλέψει την ίδρυση ασύλου στη Ροδεστό (μήπως είναι Ρεδεστός;) και τη διανομή αγαθών ως ελεημοσύνη στους φτωχούς της Κωνσταντινούπολης. Στη μονή του Παντοκράτορος ιδρύθηκε το 12ο αιώνα ένα νοσοκομείο με πενήντα κρεβάτια. Είχε ιατρικό προσωπικό από εξήντα πρόσωπα, πέραν από το διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό. Υπήρχε αίθουσα παροχής ιατρικών συμβουλών με πέντε τμήματα, το καθένα για διαφορετικό τύπο ασθενειών και υπό την επίβλεψη ιατρών και βοηθών με πλήθος νοσοκόμων. Η πολιτική θεωρία των Βυζαντινών για το «Φιλάνθρωπον» του αυτοκράτορα και το «νοσοκομείν τους πάσχοντας» αποτελεί πρώτιστον καθήκον της Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως και φιλοσοφία, με βάση την οποία οργανώθηκαν και λειτούργησαν όλα τα ιδρύματα της Πόλης. Η παράδοση συνεχίστηκε και μετά την Άλωση. Μέχρι σήμερα η Εκκλησία της Βασιλεύουσας εξακολουθεί να «νοσοκομεί τους πάσχοντας»¹⁵.

Τα εξωτερικά επίσης στοιχεία του αυτοκρατορικού μεγαλείου (κοσμήματα περίτεχνα, ενδύματα πολυτελή, εικόνες και λάβαρα, σημεία και σύμβολα, η πορφύρα, όλα προκαλούσαν σεβασμό και δέος¹⁶.

Η «σταυροπαγής κοσμοσφαίρα» μιλούσε για την παγκοσμιότητα της χριστιανικής

¹⁰ ο.π.

¹¹ Στήβεν Ρανσιμαν. Βυζαντινός Πολιτισμός, ο.π.. σ.28-29

¹² Στήβεν Ρανσιμαν. ο.π.. σ.30 'ο.π..σ.3!

¹³ ο.π., σ. 31

¹⁴ Βλ. Κωνσταντινούπολη, η Βασιλεύουσα ο.π. σ. 454-455

¹⁵ ο.π.

¹⁶ Ελένη Erweiller – Γλύκατζη, ο.π. σ. 454-455

αυτοκρατορίας, οι τόμοι ανεξικακίας και η «ακακία», συμβόλιζαν το μάταιο του υλικού κόσμου, που υπαγόρευαν την αυτοκρατορική φιλανθρωπία¹⁷.

Ο Πατριαρχικός Θρόνος με τη λήξη του έτους στέλλει δυναμικό μήνυμα αγάπης που ξεπηδά απ' το σπήλαιο της Γέννησης. Κι ο αυτοκράτορας την ημέρα των Χριστουγέννων σε μία από τις αίθουσες ακρόασης του Μεγάλου Παλατιού, μπροστά σε συγκέντρωση επισήμων, έδινε σε αξιωματούχους τα «υπατικά δίπτυχα», δηλαδή διπλώματα και διακρίσεις σε εγχάρακτες πλάκες από ελεφαντόδοντο. Ήταν μια κίνηση που συμβόλιζε την κίνηση του Θεού προς τον άνθρωπο. Ο νεογέννητος Χριστός τιμά με τη σάρκωσή του τον άνθρωπο και του δίνει τη διάκρισή του. Του δίνει τη δυνατότητα να θεωθεί¹⁸.

Αυτό το ίδιο το αυτοκρατορικό νόμισμα, χάρη στον ατόφιο χρυσό, αλλά κυρίως χάρη στην επιγραφή και τις παραστάσεις που το κοσμούσαν, διαλαλούσε απανταχού της γης (παγκόσμια ήταν η κυκλοφορία του), τα θεμελιώδη γνωρίσματα της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, το θεοπρόβλητο δηλαδή του αυτοκράτορα (στο νόμισμα εικονίζεται ο Χριστός ή ο άγγελός του να στέφει τον βασιλέα) και το απέραντο στο χώρο και στο χρόνο της εξουσίας, που μόνο το Βυζάντιο κληρονόμησε από τη Ρώμη. **Η ρήση «όπου αυτοκράτορας εκεί η Ρώμη»** μεταφράζεται στο Βυζάντιο, όπου η εικόνα του αυτοκράτορα, εκεί η ρωμαϊκή κυριαρχία. Στα μέσα του 7ου αιώνα αναφερόμενος στα όρια του Βυζαντίου ο Ιάκωβος ο Νεοφώτιστος, γράφει: «Από του Ωκεανού τουτέστι της Σκοτίας και Βρετανίας και Φραγγίας... έως Περσίδος και πάσης Ανατολής και Αιγύπτου και Αφρικής και άνωθεν, τα όρια των Ρωμαίων έως σήμερον και αι στήλαι των βασιλέων αυτών δια χαλκών και μαρμάρων φαίνονται...». Το βυζαντινό νόμισμα ταξίδεψε παντού στη γη. Έναν αιώνα πριν από τον Ιάκωβο, ένας άλλος απλός μοναχός, ο Κοσμάς ο Ινδικοπλεύστης (χρωστά το όνομά του στο ταξίδι του στον Ινδικό ωκεανό), δηλώνει για τους βυζαντινούς, ότι «εν τω νομίσματι αυτών εμπορεύονται πάντα τα έθνη, και εν παντί τόπω απ' άκρου γης έως άκρου γης δεκτόν. εστι θαυμαζόμενον παρά παντός ανθρώπου»¹⁹. Ορθοδοξία και αυτοκρατορία, «Imperium και Sacerdotium» υπήρξαν οι καταβολές της οικουμενικότητας και παγκοσμιοτητας του Βυζαντίου, που είχε ουράνια διάσταση.

Κατά τον τίτλο της «Επαναγωγής» ο αυτοκράτορας ήταν «των όντων... η φυλακή και ασφάλεια, των απολωλότων η ανάληψις, των απόντων η ανάκτησις».

Κι! η αυτοκρατορική αμφίεση, όπως γράφει ο Κωνσταντίνος ο Πορφυρογέννητος, δηλώνει ότι: «τούς τε μαγίστρους και πατρικίους εν τύπω χρηματίζων των Αποστόλων, τόν τε χρηστόν βασιλέα, κατά το εφικτόν, αναλογούντα τω Θεώ». Τη μίμηση Θεού επιδιώκουν συμπληρωματικά και κάποτε αντίμαχα στο Βυζάντιο, ο Αυτοκράτορας και ο Πατριάρχης, καθένας στα πλαίσια της δικαιοδοσίας του (ο κόσμος των σωμάτων για τον αυτοκράτορα, ο κόσμος των ψυχών για τον Πατριάρχη) ένα είδος «Χριστοτοποτηρητή»²⁰.

Έτσι έμεινε αθάνατη η Ρωμανία, που σύμφωνα με το ποντιακό τραγούδι «και πεθαμένη ακόμη ανθίζει». Αυτό το αέναο άνθισμά της προσδίδει επικαιρότητα και καθιστά επιτακτικό τον πρωτεύοντα ρόλο της Ορθοδοξίας, που αποτελεί στήριγμα στην αμνηχανία των καιρών.

Το Βυζάντιο δημιούργησε πολιτισμό που καταύγασε και εκπολίτισε την Οικουμένη. Με ανώτερη και ανώτατη παιδεία, με άριστα οργανωμένο κρατικό μηχανισμό, με οικονομική πολιτική, βιομηχανία, ναυτιλία, εξωτερικό και εσωτερικό εμπόριο, κοινωνική πρόνοια, γράμματα και

¹⁷ ο.π., σ.455

¹⁸ Κωνσταντινούπολη, η Βασιλεύουσα, ο.π., χ.α.σ.

¹⁹ Ελένη Arweiller – Γλύκατζη, ο.π., σ.455

²⁰ Ελένη Arweiller – Γλύκατζη, ο.π., σ.457

τέχνες²¹.

Ιδανικό του κάθε βυζαντινού πολίτη ήταν η μόρφωση. Την παιδεία, την έλλειψη πνευματικής καλλιέργειας, τη θεωρούσαν οι Βυζαντινοί ατύχημα και συμφορά. Το πρώτο πράγμα που διδασκόταν ένα παιδί, όταν γινόταν έξι χρόνων, ήταν η γραμματική ή «το ελληνίζει την γλώσσαν». Τον 11^ο αιώνα, επί αυτοκράτορα Αλεξίου Κομνηνού, τα σχολεία ήταν ανοιχτά και προσιτά σε όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από εθνικότητα και κοινωνική τάξη των γονέων τους. Ο κορυφαίος φιλόσοφος Μιχαήλ Ψελλός, στην ηλικία των 14 ετών είχε την ικανότητα να απαγγέλει Ιλιάδα από μνήμης. Με τη Γραμματική οι νέοι μάθαιναν ρητορική, φιλοσοφία, και τέσσερις τέχνες, την αριθμητική, τη γεωμετρία, τη μουσική και την αστρονομία. Μπορούσαν επίσης να διδαχθούν νομικά, ιατρική, φυσική και από δασκάλους κληρικούς, θρησκευτικά. Οι μορφωμένοι και λόγιοι κάτοικοι της Κωνσταντινούπολης χρησιμοποιήθηκαν ποικιλοτρόπως από το Οθωμανικό κράτος. Η αναζωογονητική πνευματική δύναμη του Βυζαντίου εμπνέει και σήμερα τη ζωή μας²². Το Βυζάντιο εκπολίτισε και έβγαλε από τη βαρβαρότητα χώρες ολόκληρες. Η επικαιρότητα του έργου των Κυρίλλου και Μεθοδίου διαφαίνεται και από την «ες αεί» θεμελίωση της χριστιανικής θρησκείας και γραφής. Οι Άγιοι αυτοί, Κύριλλος και Μεθόδιος, έφεραν την κωνσταντινουπολίτικη ακτινοβολία ως την κεντρική Ευρώπη, δηλαδή τη Μοραβία, ως τα βόρεια του Πόντου (η αναφορά εδώ είναι, στο έργο του Κυρίλλου προς τους Χαζάρους και για τον πρώτο εκχριστιανισμό των Ρώσων).

Ο Κύριλλος και ο Μεθόδιος έδωσαν στους Σλάβους τα χριστιανικά φώτα και πρώτοι έφεραν τα σύνορα της οικουμενικής εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως πέρα από τα σύνορα της τότε παγκόσμιας αυτοκρατορίας του Βυζαντίου.

Η ευόδωση της προσπάθειας του Πατριάρχη Φωτίου προς τους λαούς του Πόντου, θα συμπληρωθεί έναν αιώνα αργότερα από την προσπάθεια που θα καταβάλει ο Πατριάρχης και μαζί Αντιβασιλέας, Νικόλαος ο Μυστικός. Αυτός εδραίωσε τον χριστιανισμό των Αλανών και Αβασγών, των λαών δηλαδή που οι απόγονοί τους ζουν στις παρυφές του Καύκασου, και σχηματίζουν σήμερα μαζί με τους Αρμενίους το ακραίο προπύργιο της Χριστιανοσύνης. Η νοητή γραμμή που διασχίζει την Αδριατική θάλασσα, από τις Δαλματικές ακτές και κάτω ως τη μεγάλη Σύρτη, ως την Κυρηναϊκή: Την περιοχή δηλαδή που στάθηκε με τη σειρά της ως την αραβική κατάκτηση (τέλος 7ου αιώνα) ακραίο φυλάκιο Ελληνοσύνης και ενδόξου βυζαντινισμού, όπως θα έλεγε ο Καβάφης²³.

Η Βενετία εδώ και πεντακόσια χρόνια είναι ένα άλλο Βυζάντιο, χάρη στους Βυζαντινούς. Η Ευρώπη σε στιγμές αυτοσυνηδησίας ομολογεί ότι οφείλει τον πολιτισμό της στο Βυζάντιο.

Η ακτινοβολία της Βασιλεύουσας με τους θόλους και τα αετώματα, τις χρωματιστές ψηφίδες, που αποτελούν το φόντο στις μικρογραφίες των ιστορημένων χειρογράφων, μας δίνουν, μια εικόνα λαμπρή, αν και οι Βυζαντινοί αρχιτέκτονες φύλαγαν τις ωραιότερες δημιουργίες τους για τα εσωτερικά²⁴.

Αλλά όταν ακούμε για Κωνσταντινούπολη ο νους πάει στο αιώνιο σύμβολό της, την Αγιά Σοφιά, «το μέγα μοναστήρι, με τα τετρακόσια σήμαντρα και τις εξήντα δυο καμπάνες». Δεν υπάρχει Έλληνας ή αλλοεθνής που να έκρυψε τη συγκίνηση και το σεβασμό του στο άκουσμα των δύο λέξεων: Αγιά Σοφιά. Ένας περιηγητής του 12ου αιώνα γράφει: «Δεν υπάρχει άλλη πολιτεία στη Γη που να μπορεί να συγκριθεί με την Κωνσταντινούπολη. Εδώ βλέπει κανείς τον περίφημο ναό της Αγίας Σοφίας... Ο αριθμός των ναών είναι ίσος με τον αριθμό των ημερών του χρόνου. Οι θησαυροί, όμως, της Αγίας Σοφίας είναι αναρίθμητοι... Κι έτσι έχει γίνει σπουδαίος ναός, που **δεν υπάρχει**

²¹ Στήβεν Ράνσιμαν. ο.π. και τελευταίο εξώφυλλο.

²² Κωνσταντινούπολη. Η Βασιλεύουσα, ο.π.

²³ Ελένη Arweiller - Γλύκατζη, ο.π.. σ.461-362

²⁴ Κωνσταντινούπολη. Η Βασιλεύουσα, ο.π.

όμοιος του στον κόσμο»²⁵. Όμως ο Μάιος, ο ωραιότερος ίσως μήνας του έτους, φέρνει στη σκέψη μήνες οδυνηρές, αφού είναι ο μήνας της Άλωσης της «Βασιλίδος των Πόλεων». Ο μήνας κατά τον οποίο ο Μωάμεθ ο Β' εξεπόρθησε βίαια την Βασιλεύουσα, το προπύργιο του Χριστιανισμού, του Ελληνισμού την μεγάλη κοιτίδα, την Κωνσταντινούπολη.

Ζούμε σε εποχή ιδεοθύελλας, ανιδανισμού. Ως γνήσιοι Έλληνες, ιδιαίτέρως όσοι έχουμε φύσει και θέσει πνευματική ευθύνη, άραγε προσφέρουμε στη νεότητά μας **ιδεοράματα**, διδάσκοντάς την **ιστορική αλήθεια** και γιγαντώνοντας τις χρυσές ελπίδες της για τη Βασιλεύουσα;

Αφόρμηση γι' αυτό που λέγω μου έδωσε ο υπέροχος πίνακας που υπάρχει στο Ιστορικό Μουσείο της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος, με τίτλο «Το Όνειρο στην Αγιά Σοφιά». Το Ελληνόπουλο, γαλουχημένο με την ιστορική αλήθεια για το Βυζάντιο, την Αγιά Σοφιά, την Άλωση, ποιός ξέρει με τί ιδέες φορτισμένο από ενθουσιώδη δάσκαλο, διαβάζει τις λαμπρές σελίδες της Βυζαντινής ιστορίας, φθάνει στην Άλωση, καταπονημένο από την τραγική στιγμή της πτώσης κοιμάται πάνω στα βιβλία, κι ονειρεύεται, ώ τί ονειρεύεται! Πως βρίσκεται μέσα στο ναό της του Θεού Σοφίας σε στιγμές θείας κατάνυξης, ενώ το κερί εξακολουθεί να φωτίζει την ύπαρξή του με την άσβηστη φλόγα του.

Ο Κωνσταντίνος, ο **υιός της Ελένης**, ίδρυσε την Κωνσταντινούπολη, και πάλιν επί Κωνσταντίνου του Παλαιολόγου, δυστυχούς βασιλέως, **Ελένης υιού** και αυτού, «**η Πόλις εάλω** και εις εσχάτην δουλείαν τε και κακοδαιμονίαν κατήχθη». κατά τον Κριτόβουλον τον Ίμβριον.

Ο Κωνσταντίνος ο Παλαιολόγος ήλθε στον κόσμο σε καιρό που το Βυζάντιο ψυχορραγούσε και δεν ήταν πια στις δόξες του. Γιος του Μανουήλ Παλαιολόγου και της Ελένης ήταν ο πιο αγαπημένος του λαού μέσα στα τέσσερα αδέρφια του, γιατί ήταν στολισμένος με αρετές υψηλές. Καλόγνωμος και μετρημένος στη ζωή, ανδρείος, με ταπείνωση, πράος με θεοσέβεια, πονόψυχος, γλυκομίλητος.

στολισμένος με σεμνότητα και υπομονή πολλή. Γι αυτό σύσσωμος ο λαός τον διάλεξε, όταν πέθανε ο Ιωάννης Παλαιολόγος. Δεν θέλησε να γίνει η στέψη του στην Αγιά Σοφιά, με πανηγυρισμούς και τυμπανοκρουσίες, γιατί οι καιροί ήταν δύσκολοι και το βασίλειο είχε φτωχύνει. Στέφθηκε βασιλιάς στον Άη-Δημήτρη, στο Μυστρά και σαν έφθασε στην αγαπημένη του Πόλη, ύπνο δεν έδωκε στα μάτια του, στα τέσσερα χρόνια που βασίλεψε²⁶.

Όσα λέγει εις απάντησιν των προτάσεων του Μωάμεθ να παραδώσει την Πόλη, συμπυκνώνονται στην ηρωική του απάντηση: «...το την πόλιν σοι δούναι ούτ' εμόν εστι ούτ' άλλου των κατοικούντων εν ταύτη κοινή γαρ γνώμη πάντες αυτοπροαιρέτως αποθανούμεν και ου φεισόμεθα της ζωής ημών» κατά τον ιστορικό της Αλώσεως, Δούκαν.

Κατά τον ίδιο ιστορικό, να πώς πεθαίνει ο Κωνσταντίνος, πραγματοποιώντας όσα παρήγγειλεν εις τον Μωάμεθ: «ο βασιλεύς ουν απαγορεύσας εαυτόν, ιστάμενος βαστάζων σπάθην και ασπίδα, είπε λόγον λύπης άξιον -«ουκ έστι τις των Χριστιανών του λαβείν την κεφαλήν μου απ' εμού;» - ήν γαρ μονώτατος απολειφθείς. Τότε εις των Τούρκων δούς αυτώ κατά πρόσωπον και πλήξας, και αυτός τω Τούρκω ετέραν εχαρίσατο των όπισθεν δ' έτερος καιρίαν δούς πληγήν, έπεσε κατά γής ου γαρ ήδειςαν ότι ο βασιλεύς εστιν. αλλ' ως κοινόν στρατιώτην τούτον θανατώσαντες αφήκαν».

Αγωνίστηκε μέχρις εσχάτων «σαν τον ποιμένα τον καλό», που θυσιάζει την ψυχή του για τα πρόβατα.

Ο ιστορικός Α.Α.Βασιλιεφ αναφέρει ότι ο Πατριάρχης, το πλήθος των ιερέων, ο Αυτοκράτορας και οι ευγενείς παρακολούθησαν την τελευταία χριστιανική ακολουθία μέσα στο ναό της Αγίας Σοφίας. Ο Αυτοκράτορας και η Ακολουθία του μετέλαβαν των Αχράντων Μυστηρίων και αποχαιρέτησαν τον Πατριάρχη. Η ιερή Ακολουθία, στην πραγματικότητα, ήταν μία επιθανάτια

²⁵ Κ. Σιμόπουλος, ζένοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα. τ.Α'. Αθήνα 1984. σ. 2251

²⁶ Βλ. Νικ. Τωμαδάκης, ο.π.. ΟΠΟΥ Κριτόβουλος ο Ίμβριος, σ. 130

λειτουργία. Στιγμή από τις πιο τραγικές της ιστορίας.

Στη συνέχεια! Στιγμή φοβερή! Ο Κωνσταντίνος αποκρούει επί τέσσερις ώρες μεγάλες εφόδους, πίστευε ότι θα κατισχύσει της επιμονής του Μεχμέτ Β΄ όταν βλέπει απροσδόκητα τους εχθρούς να εισβάλουν στα τείχη και να τον περικυκλώνουν από παντού. Ώρμησε ηρωικά στο πυκνότερο στίφος των αντιπάλων, αγωνιζόμενος ως ο έσχατος των στρατιωτών²⁷ και το «αίμα έρρεε ποταμηδόν εκ των ποδών και των χειρών», λέγει ο Φραντζής. **Ο Κωνσταντίνος έπεσε ηρωικώς μαχόμενος, όπως και η Πόλη.** «Η Κερκόπορτα» εκείνη τη στιγμή, ένας κόκκος άμμου, έκρινε την ιστορία του κόσμου». Στις 29 Μαΐου 1453 ένας πολιτισμός σαρώθηκε αμετάκλητα. Είχε βγάλει χώρες ολόκληρες από τη βαρβαρότητα και είχε δώσει σ΄ άλλες την εκλέπτυνση των ηθών²⁸.

Στ΄ αυτιά φθάνει ο ιστορικός απόηχος του θρήνου, του αυτόπτη ιστορικού της Αλώσεως, Δούκα: «Ω πόλις, πόλις, πόλις πόλεων πασών κεφαλή! Ω πόλις, πόλις, κέντρον των τεσσάρων του κόσμου μερών! Ω πόλις, πόλις, Χριστιανών καύχημα και βαρβάρων αφανισμός! Ω πόλις, πόλις άλλη παράδεισος φυτευθείσα προς δυσμάς, πού σου το κάλλος, παράδεισε; πού σου η χαρίτων του πνεύματος ευεργετική ρώσις ψυχής τε και σώματος;...»²⁹. Έπεσε ένα από τα πλέον ισχυρά προπύργια κατά της βαρβαρότητας.

Κι' ο άλλος αυτόπτης μάρτυς της Αλώσεως, ο ιστορικός Γεώργιος Φραντζής που είδε από κοντά τις φρικιαστικές στιγμές, γράφει: «Τίς διηγήσεται τους τότε κλαυθμούς και θρήνους; ει και εκ ξύλου άνθρωπος ή και εκ πέτρας ήν, ουκ ηδύνατο μη θρηνήσαι». «Ω, φρίξον ήλιε! Ω, στέναξον γή! Εάλω η Πόλις...!»

Ο ιστορικός της Αλώσεως, Μιχαήλ Κριτόβουλος ο Ίμβριος, μας έδωσε τη σκηνή της εισόδου του Σουλτάνου Μωάμεθ Β' του Πορθητή στην Πόλη, μετά την κατάληψη και καταστροφή της: «Ο δε βασιλεύς, γράφει, μετά ταύτα εισελθών εις την πόλιν, κατεθεάτο το μέγεθος και την θέσιν αυτής, τήν τε λαμπρότητα και καλλονήν, τό τε πλήθος και μέγεθος και κάλλος τών τε ναών και των δημοσίων οικοδομημάτων, τών τε ιδιωτικών οικιών και κοινών και των εν δυνάμει όντων...

Εώρα δε και το πλήθος των απολλυμένων και την ερήμωσιν των οικιών και την παντελή φθοράν αυτής και τον όλεθρον και οίκτος αυτόν ευθύς εσήει και μετάμελος ου μικρός της απώλειας τε και διαρπαγής, και δάκρυον αφήκε των οφθαλμών, και μέγα στενάξας τε και περιπαθές, «οίαν, έφη, πόλιν εις διαρπαγήν και ερήμωσιν εκδεδώκαμεν;» ούτως έπαθε την ψυχήν»³⁰.

Η Πόλη και στην έσχατη ταπείνωσή της είχε ομορφιά, που έκανε τους νικητές να λυπούνται και να μεταμελούνται, γιατί ταπείνωσαν μια πολιτεία «καλλονή», γνωστή σ΄ ανατολή και δύση.

Όμως ας μη μείνουμε μόνο στο θρήνο για την Άλωση. Κανείς άλλωστε πραγματικός Έλληνας δεν πίστεψε ποτέ ότι χάθηκε η Πόλη. Μπορεί η Παναγιά νάχει «ψηφιδωτό στα μάτια τον καημό της Ρωμισούνης», όμως ζούμε με τη γλυκειά προσμονή της υποσχέσεως του Αγγέλου, που αντήχησε στους θόλους της Αγια-Σοφιάς την ώρα της Αλώσεως: «Σώπασε Κυρά Δέσποινα και μην πολυδακρύζεις ! Πάλι με χρόνια με καιρούς, πάλι δίκιά μας θάναι...»

Και το δισκοπότηρο «το αχτινοδεμένο» από το οποίο μετάλαβαν ο αυτοκράτορας και οι στρατιώτες του στην τελευταία λειτουργία στην Αγιά Σόφια δεν χάθηκε. Έτσι με την «Θεία Κοινωνιά» είναι κρυμμένο στην πιο κρινόσπαρτη γωνιά του Παραδείσου. Και ο λαός καρτερεί τον μαρμαρωμένο βασιλιά να ξυπνήσει, να ζωντανέψει, να ξαναπάrouμε την Πόλη και την Αγιά Σόφια, όπως μουσικά το τονίζει σε στίχους, ο Γ. Βιζυηνός

«Καιρούς καιρούς σηκώνει το κεφάλι

²⁷ Κ. Παπαρρηγόπουλος. «Ιστορία του Ελληνικού Έθνους». Βιβλίου ΙΓ΄. σελ.454-455

²⁸ Στήβεν Ράνσιμαν. Βυζαντινός Πολιτισμός. ο.π., σ. 337

²⁹ Νικόλαος Τωμαδάκης, ο.π. σ. 71

³⁰ Βλ. Ν. Τωμαδάκης, ο.π., σ. 128

στον ύπνο το βαθύ του
και βλέπει αν ήρθεν η στιγμή
πόχ' ο Θεός ορίσει
και βλέπ' αν ήρθ' ο άγγελος
για να του φέρει πάλι
το κοφτερό σπαθί του»

«Και όταν θάρθει, τί χαρά στη γη, στην οικουμένη
η Πόλη κι η Αγιά Σόφιά δική μας θέ να γένη»

Η Πόλη εξακολουθεί να ζει μέσα μας. Την ζωντανεύει η λατρεία της Εκκλησίας μας που διαιωνίζει το Τυπικό του Βυζαντίου. Την προβάλλει σ' όλο τον κόσμο το μαρτυρικό Οικουμενικό Πατριαρχείο. Η βυζαντινή σημαία με το δικέφαλο κυματίζει σκορπώντας ρίγη στους πιστούς, σ' όλες τις εορτές της Ορθοδοξίας.

Η Βασιλεύουσα ζη! Ζη το πνεύμα της σ' όλη την Οικουμένη. Χιλιάδες οι Επιστήμονες Βυζαντινολόγοι και ιστορικοί σ' όλο τον πλανήτη μελετούν τον πολιτισμό της, τα πνευματικά της δημιουργήματα. Ζη με τα λογοτεχνικά και υμνογραφικά της κείμενα, με τα ψηφιδωτά, τις τοιχογραφίες, τον κοσμητικό της πλούτο. Αναρίθμητα τα βυζαντινολογικά συνέδρια σ' Ανατολή και Δύση, σε Βορρά και Νότο. Από το Βόρειο Πόλο, από τη Φινλανδία, όπου οι Μονές Βάλαμο και Λίντουλα αποτελούν κέντρα Βυζαντινών ερευνών, μέχρι τη Βενετία που είναι κατά γενικήν ομολογία «ένα άλλο Βυζάντιο» Κι η καρδιά της Χίου μας, με τη Νέα Μονή, χτυπά Βυζαντινά.

Εφ' όσον μέσα μας θα κυλά αίμα ελληνικόν και θα προσκυνούμε τον Σταυρόν του Κυρίου, «ουκ...επιλησόμεθα»³¹

Είθε να μπορέσουμε να αναμετρήσουμε κάποτε τη δόξα και επικαιρότητα του Βυζαντίου όχι με μνήμες τραγωδίας, αλλά όταν μας δοθεί το χάρισμα να ξαναζήσουμε τα υψηλά και μεγάλα, σαν τότε που η «Παρθένα κράταγε απά στην άβυσσο την Πόλη» και όπως όταν το μεγάλο πουλί της ελληνικής ψυχής «τον γκρεμό, χωρίς να γκρεμιστεί μπορούσε να διαβαίνει».

Κάποιοι χαρισματικοί γέροντες των καιρών μας, είπαν ότι η Πόλη θα μας δοθεί και πάλι. Ο λόγος τους ας γλυκαίνει τις ψυχές μέχρις ότου σημάνουν ξανά τα τετρακόσια σήμαντρα και οι εξήντα δυο καμπάνες. Μέχρι τότε, ας φροντίσουμε, ώστε να καίει λαμπρότερα μέσα μας το φως της πίστης και ελπίδας, ότι πάλι με χρόνια με καιρούς, πάλι δικά μας θάναι...

Επείγοντα Ελληνικά Ζητήματα

Για την ευρύτερη και βαθύτερη ενημέρωση των μελών του ΕΣ και αναγνωστών μας δημοσιεύουμε 2 άρθρα που λάβαμε από τον δημοσιογράφο Γιώργο Παπαθανασόπουλο.

ΕΛΛΑΣ-ΙΝΔΙΑ ΣΥΜΜΑΧΙΑ

Του Γιώργου Ν. Παπαθανασόπουλου

Η είδηση ότι η Ινδία θεωρεί την Ελλάδα ως «συνεργάτη κλειδί» είναι εντυπωσιακή, αλλά απολύτως λογική. Οι εκ μέρους της Ινδίας λόγοι της αναβαθμίσεως των δεσμών της με τη χώρα μας δεν είναι τόσο οικονομικοί, όσο γεωπολιτικοί.

Η Ινδία στο Κασμίρ αντιμετωπίζει την ένοπλη επιθετικότητα του Πακιστάν, στο οποίο η Τουρκία προμηθεύει σύγχρονα όπλα, συμπεριλαμβανομένων και drones. Από τη μεριά του το Πακιστάν υποστηρίζει την Τουρκία στον διαμελισμό της Κύπρου και στη συγκρότηση κράτους μαριονέτας στα κατεχόμενα εδάφη της Μεγαλονήσου. Επίσης το Πακιστάν είναι από τις ελάχιστες χώρες που

³¹ Νίκ. Τωμαδάκης, ο.π., σ. 11

έχουν αναγνωρίσει το ψευδοκράτος, κατά παράβαση των ψηφισμάτων των Γενικών Συνελεύσεων και των αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Ο σημερινός πρωθυπουργός της Ινδίας Ναρέντρα Μόντι άλλαξε τον τρόπο διεξαγωγής της εξωτερικής πολιτικής της χώρας του. Παλαιότερα οι κυβερνήσεις της ασχολούντο μόνο με τα ζητήματα που προέκυπταν με τις όμορες χώρες και με αυτά της Νότιας Ασίας. Ο Μόντι εγκαινίασε μια ευρύτερη γεωπολιτική προσέγγιση. Παράδειγμα η Τουρκία. Από την ώρα που αυτή βοηθάει στρατιωτικά το Πακιστάν στην επιδίωξή του να καταλάβει εδάφη της Ινδίας στο Κασμίρ ο Μόντι αποφάσισε να απαντήσει στην προκλητικότητα της Τουρκίας, δια της σφυρηλάτησης δεσμών με χώρες που έχουν αποδείξει ότι σέβονται το διεθνές δίκαιο και φρενάρουν με επιτυχία τις επιδιώξεις της.

Μια τέτοια χώρα, κατά τον Μόντι, είναι η Ελλάδα. Το ότι η Τουρκία ενοχλείται από την στάση της Ελλάδας αποδεικνύεται πρώτον από το γεγονός ότι ο Πρόεδρος της Ερντογάν σε κάθε ευκαιρία μιλάει εναντίον της, δεύτερον από την κομπλεξική του απόφασή να μετατρέψει την Εκκλησία της Αγίας Σοφίας σε τζαμί και τρίτον από τις συνεχείς προκλητικές ενέργειές του στην Κύπρο και στο Αιγαίο. Εις επίρρωση των έναντι της χώρας μας αισθημάτων του Ερντογάν ο γεωπολιτικός αναλυτής και αξιωματικός ε.α. Ερντογάν Καρακούς σε δήλωσή του στις 25 παρελθόντος Απριλίου δήλωσε ότι «η υπ' αριθμόν μία απειλή για την Τουρκία είναι η Ελλάδα»... Όταν η Τουρκία συνορεύει με οκτώ χώρες (Ελλάδα, Βουλγαρία, Συρία, Ιράκ, Ιράν, Αρμενία, Γεωργία και τον θύλακα Ναχιτσεβάν του Αζερμπαϊτζάν) και βρίσκεται από τη Μαύρη θάλασσα κοντά σε άλλες τρεις (Ρουμανία, Ουκρανία, Ρωσία) και από όλες αυτές ο Ερντογάν ασχολείται μόνο ή κυρίως με την Ελλάδα, αποδεικνύει την ψυχιατρικού επιπέδου εμμονή του με την χώρα μας και τη σημαντική γεωπολιτική αξία της, την οποία ο πρωθυπουργός της μακρινής Ινδίας εμπράκτως αναγνωρίζει..

Για την Ελλάδα είναι σημαντικό να έχει σύμμαχο και να συνεργάζεται με την Ινδία, μία τεράστια σε μέγεθος χώρα, που αναπτύσσεται ραγδαία. Στη συνεργασία σε πολλούς τομείς με την Ινδία προσβλέπει και η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως απέδειξε η πρόσφατη επίσκεψη της Προέδρου της Κομισιόν κας φον Ντερ Λάιεν στο Νέο Δελχί. Σημειώνεται ότι στο πρόσφατο τεύχος του «Εκονομιστ» (14-20/05/2022) υπάρχει αφιέρωμα στην Ινδία. Στο εξώφυλλο γράφει «Η ώρα της Ινδίας – Ο Μόντι θα την εκτοξεύσει!». Σημειώνεται επίσης ότι το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προβλέπει ότι το 2027 η Ινδία θα είναι η πέμπτη παγκόσμια οικονομική δύναμη.-

ΝΕΑ ΣΟΒΑΡΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Του Γιώργου Ν. Παπαθανασόπουλου

Οι πρόσφατες εξελίξεις στην Ορθοδοξία προκαλούν νέα σοβαρή κρίση και μεγάλο κίνδυνο δεύτερης διάσπασης, μετά από αυτήν μεταξύ των Πατριαρχείων Κωνσταντινουπόλεως και Μόσχας για το θέμα της Εκκλησίας της Ουκρανίας. Πρωταγωνιστές της νέας κρίσης είναι το Οικουμενικό Πατριαρχείο και το Πατριαρχείο της Σερβίας και κέντρο της η σχισματική Εκκλησία των Σκοπίων.

Περιγράψουμε το ιστορικό της νέας σοβαρής κρίσης και τις δυσμενείς εξελίξεις για το Οικουμενικό Πατριαρχείο, την Εκκλησία της Ελλάδος, τις ανά την υφήλιο Ενορίες του Οικουμενικού Πατριαρχείου και τις πολυπληθείς στις ΗΠΑ, στον Καναδά, και στην Αυστραλία Μακεδονικές Οργανώσεις:

Εντός του 2022 ξεκίνησαν μυστικές συνομιλίες μεταξύ εκπροσώπων του Πατριαρχείου της Σερβίας και των σχισματικών Επισκόπων των Σκοπίων προς αποκατάσταση της μεταξύ τους κοινότητας. Όπως είναι γνωστό η Εκκλησία της Σερβίας, ως μητέρα Εκκλησία, κήρυξε σχισματική αυτήν των Σκοπίων, στις 17 Ιουλίου 1967, όταν οι Σκοπιανοί Επίσκοποι αυθαιρέτως και πραξικοπηματικά την ονόμασαν αυτοκέφαλη. Έκτοτε και έως προ ολίγων ημερών ουδεμία τοπική

Ορθόδοξη Εκκλησία αναγνώριζε την Σκοπιανή Εκκλησία. Η ίδια η Σερβική Εκκλησία, εφαρμόζουσα εμπράκτως τους Ιερούς Κανόνες, το 2002 όρισε στα Σκόπια κανονικό Αρχιεπίσκοπο Αχρίδος τον Ιωάννη (Βρανισκόφσκι) και χειροτόνησε τρεις ακόμη Επισκόπους. Σημειώνεται ότι ο Ιωάννης δέχθηκε την Αρχιεπισκοπή για να τηρηθεί η κανονικότητα στη γειτονική Ορθόδοξη Εκκλησία και υπέστη μεγάλες δοκιμασίες: ανακρίσεις, φυλακίσεις, διωγμούς, ταπεινώσεις από το κράτος των Σκοπίων. Σημειώνεται ότι τότε το Πατριαρχείο της Σερβίας, αναγνωρίζον την πλαστότητα του ονόματος «Μακεδονία» από τη γειτονική Εκκλησία, έδωσε στον Ιωάννη το όνομα «Αρχιεπίσκοπος Αχρίδος και Μητροπολίτης Σκοπίων».

Στο τέλος Απριλίου/αρχές Μαΐου 2022 διέρρευσε στα ΜΜΕ η πληροφορία ότι οι συζητήσεις μεταξύ Βελιγραδίου και Σκοπίων είναι σε καλό σημείο και επίκειται η εκ μέρους της Σερβικής Εκκλησίας αναγνώριση των σχισματικών ως Αυτόνομης Εκκλησίας, υπό το Πατριαρχείο της Σερβίας. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο, πληροφορηθέν τις εξελίξεις, εξέδωσε στις 9 Μαΐου 2022 ανακοίνωση, ότι η Ιερά Σύνοδος Του «δέχεται με Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη εις ευχαριστιακή κοινωνία τον κλήρο και τον λαό της υπό τον (Σημ. γρ. έως την ημέρα εκείνη σχισματικό) Αρχιεπίσκοπο κ. Στέφανο Εκκλησίας. Στην ενέργειά του αυτή το Φανάρι έθεσε τους ακόλουθους όρους:

Πρώτον, αφήνει στο Πατριαρχείο της Σερβίας να ρυθμίσει τα μεταξύ «αυτής και της εν Βορείω Μακεδονία Εκκλησίας διοικητικών θεμάτων». Δεύτερον, αναγνωρίζει ως όνομα της Εκκλησίας αυτής το όνομα «Αχρίδος». Τρίτον για αποφυγή αλυτρωτικών εκδηλώσεων το Οικ. Πατριαρχείο επισημαίνει ότι ως Αρχιεπισκοπή Αχρίδος νοείται η δικαιοδοσία μόνο εντός των ορίων του νέου κράτους και όχι τα παλαιά όριά της, που έφθαναν έως την Θεσσαλία, και η διασπορά....Μάλιστα στην ανακοίνωση επισημαίνεται ότι αυτό το υπεσχέθη εγγράφως προς το Οικ. Πατριαρχείο ο Προκαθήμενος της Σκοπιανής Εκκλησίας. Τέταρτον αποκλείει στην ονομασία της εν λόγω Εκκλησίας τον όρο «Μακεδονική» και όποιο άλλο παράγωγο της λέξεως «Μακεδονία».

Το Πατριαρχείο της Σερβίας στην πράξη δεν δέχθηκε την απόφαση – εντολή του Φαναρίου, ως ανωτέρου προς κατώτερο, να ρυθμίσει τα διοικητικά ζητήματα της προς αναγνώριση Εκκλησίας των Σκοπίων. Δεν δέχθηκε επίσης τους όρους, που έθεσε το Φανάρι, τους οποίους θεώρησε ότι εκείνο, ως Μητέρα Εκκλησία, πρέπει να καθορίσει, δείχνοντας εμπράκτως ότι δεν δέχεται το «πρωτείο», κατά τα παπικά πρότυπα, του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Έτσι προχώρησε σε ενέργειες χωρίς να λάβει υπόψη του τις αποφάσεις του Φαναρίου.

Στις 16 Μαΐου 2022 συνεδρίασε η Ιεραρχία της Σερβικής Εκκλησίας, η οποία στο επίσημο ανακοινωθέν που εξέδωσε σημειώνει ότι αποκαθιστά την ευχαριστιακή και κανονική κοινωνία με την «Μακεδονική Ορθόδοξη Εκκλησία – Αρχιεπισκοπή Αχρίδος, η Σύνοδος της οποίας αναγνώρισε προηγουμένως το παγκοσμίως αναγνωρισμένο κανονικό καθεστώς που της είχε δοθεί το 1959, δηλαδή της Αυτόνομης Εκκλησίας, υπό το Πατριαρχείο της Σερβίας».

Στο εν λόγω Ανακοινωθέν το Πατριαρχείο της Σερβίας απορρίπτει τους όρους που είχε βάλει το Οικ. Πατριαρχείο: «Η Σύνοδος τονίζει ότι μετά την απόφαση περί του καθεστώτος της Εκκλησίας των Σκοπίων δεν σκοπεύει να υποτάξει την νέα αδελφή Εκκλησία σε περιορισμούς ως προς τη σφαίρα της δικαιοδοσίας της εντός των ορίων της χώρας της και στη διασπορά και συνιστά αυτό το θέμα να καθορισθεί με απ' ευθείας διάλογο με τις ελληνόφωνες και άλλες Τοπικές Ορθόδοξες Εκκλησίες».

Το Πατριαρχείο της Σερβίας επισπεύδει τα γεγονότα. Τρεις μέρες μετά την Ιεραρχία, στις 19 Μαΐου 2022, στο Βελιγράδι τελείται συλλείτουργο με τον Πατριάρχη Σερβίας Πορφύριο, τον Αρχιεπίσκοπο των Σκοπίων Στέφανο και δεκάδες Μητροπολιτών από την Σερβία και τα Σκόπια. Παρών στο περιθώριο του γεγονότος, ο αναγνωρισμένος από ίδιο το Πατριαρχείο της Σερβίας

Κανονικός Αρχιεπίσκοπος Αχρίδος Ιωάννης... Ο Πατριάρχης Πορφύριος προσφώνησε τον Στέφανο ως προκαθήμενο της «Μακεδονικής Εκκλησίας – Αρχιεπισκοπής Αχρίδος».

Η Πράξη της αποκαταστάσεως της κοινωνίας μεταξύ Βελιγραδίου και Σκοπίων ολοκληρώθηκε με νέο συλλείτουργο, αυτή τη φορά στα Σκόπια, στις 24 Μαΐου 2022. Εκεί ο Πατριάρχης Σερβίας Πορφύριος προχώρησε σε ένα ακόμη βήμα, που πιθανόν να έχει επιπτώσεις στην ενότητα της Ορθοδοξίας. Ενώ προ ολίγων μόλις ημερών η Ιεραρχία της Σερβικής Εκκλησίας αποφάσισε να δοθεί στους Σκοπιανούς το καθεστώς του 1959, δηλαδή της υπό το Πατριαρχείο της Σερβίας Αυτονομίας, εκείνος επικαλεσθείς ομόφωνη απόφαση της Ιεραρχίας της Σερβικής Εκκλησίας (Σημ. γρ. Που πάντως άλλο αποφάσισε στις 16 Μαΐου και γεννάται το ερώτημα πότε πάλι συνεκλήθη και με ποιο σκεπτικό άλλαξε εντός δύο ημερών την απόφασή της) ανακοίνωσε ότι ανακηρύσσει την Εκκλησία των Σκοπίων Αυτοκέφαλη, δηλαδή ανεξάρτητη και ισότιμη με τα άλλα Πατριαρχεία και τις τοπικές Εκκλησίες, μία από τις οποίες είναι η Εκκλησία της Ελλάδος με τους Μακεδόνες και τους άλλους Αρχιερείς της. Είπε συγκεκριμένα ο Πατριάρχης Σερβίας Πορφύριος: «...Και τώρα σας μεταφέρουμε άλλη μια καλή είδηση. Η Συνέλευση των Επισκόπων της Ιεράς Συνόδου ανταποκρίθηκε ομόφωνα στο αίτημα της Μακεδονικής Ορθόδοξης Εκκλησίας – Αρχιεπισκοπής Αχρίδος και αποδέχεται και αναγνωρίζει το καθεστώς του Αυτοκεφάλου. Η Ιεραρχία επιφόρτισε την Ιερά Σύνοδο και τον Πατριάρχη να επεξεργαστούν τις σχετικές τεχνικές και οργανωτικές λεπτομέρειες. Στη συνέχεια θα ακολουθήσει η επίσημη πράξη. Ακολούθως θα ενημερωθούν κατά την κανονική τάξη όλες οι τοπικές Ορθόδοξες Εκκλησίες, οι οποίες θα κληθούν να αναγνωρίσουν το καθεστώς της Αυτοκεφαλίας της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Μακεδονίας – Αρχιεπισκοπής Αχρίδος. Είμαστε βέβαιοι ότι όλες οι τοπικές Εκκλησίες θα δεχθούν αυτήν την απόφαση...». Με βάση την λογική του Φαναρίου, ότι Αυτό δίδει την Αυτοκεφαλία, πιθανότατα δεν θα δεχθεί την απόφαση του Πατριαρχείου της Σερβίας, την οποία είναι πολύ πιθανό να μην δεχθούν και άλλες τοπικές Εκκλησίες, όπως η Εκκλησία της Ελλάδος, οπότε θα έχουμε νέες προστριβές στους κόλπους της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Συνέπειες των δραματικών γεγονότων του Μαΐου για την Ορθοδοξία

Πρώτη συνέπεια η εκ μέρους της Σερβικής Εκκλησίας απόρριψη των όσων αποφάσισε ο Οικ. Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος για την Εκκλησία των Σκοπίων, που σημαίνει ότι απορρίπτει και την επί Πατρ. Βαρθολομαίου εμφανισθείσα περί «πρωτείου» στην Ορθοδοξία λογική του Φαναρίου.

Δεύτερη συνέπεια η δύσκολη θέση στην οποία έχει περιέλθει ο κ. Βαρθολομαίος στους χειρισμούς του για την Εκκλησία των Σκοπίων. Όπως με τις αποφάσεις της περί αυτόν Συνόδου διαμόρφωσε την κατάσταση, το επόμενο βήμα πιθανόν θα πρέπει να είναι να αναγνωρίσει και αυτός την Αυτοκεφαλία στους Σκοπιανούς. Αν όμως θελήσει στον Τόμο της Αυτοκεφαλίας να επιβάλει τους όρους που αναφέρονται στην σχετική απόφαση της αποκαταστάσεως της κοινωνίας, η Εκκλησία των Σκοπίων στο μέλλον ντε φάκτο θα προχωρήσει στην υλοποίηση του δικού της σχεδίου, περί ονόματος και διασποράς, με βάση τα κεκτημένα του κράτους των Σκοπίων και τα όσα της εκχωρεί το Πατριαρχείο της Σερβίας. Τότε άρνηση ή άρση του Αυτοκεφάλου από το Φανάρι αποκλείεται για λόγους πολιτικούς – η Δύση έχει ζητήσει από τον Πατριάρχη προ πολλού να δοθεί το Αυτοκέφαλο - και εκκλησιαστικούς, αφού θα υποστηρίξουν την απόφαση του Πατριαρχείου της Σερβίας και της Σκοπιανής Εκκλησίας, τουλάχιστον οι σλαβικές Εκκλησίες.

Τρίτη συνέπεια είναι η δια της αναγνωρίσεως της γειτονικής Εκκλησίας δυσχερής θέση στην οποία περιέρχονται οι Μητροπολίτες της Μακεδονίας και γενικά η Εκκλησία της Ελλάδος. Στις 19 Δεκεμβρίου 2018 οι 22 Μητροπολίτες των Μακεδονικών Μητροπόλεων της Εκκλησίας της Ελλάδος με ανοικτή Επιστολή τους ζήτησαν από τον Οικουμενικό Πατριάρχη να μην αναγνωρίσει

Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Μακεδονίας, διότι «αυτή θα είναι μόνιμη εστία καλλιέργειας αλυτρωτισμού και εχθρότητας. Γιατί καμία συμφωνία δεν μπορεί να ευδοκιμήσει, εάν δεν βασίζεται στην αλήθεια». Και τονίζεται πιο κάτω:

«Δεν διανοούμεθα καν ότι το Οικουμενικό μας Πατριαρχείο, το οποίο έχει καταδικάσει ως αίρεση τον εθνοφυλετισμό, θα αναγνωρίσει μία σχισματική Εκκλησία και θα της δώσει την αξία της Αυτοκεφαλίας, όταν οι “Μητροπολίτες και οι κληρικοί της” εκπροσωπούν την χειρότερη μορφή εθνοφυλετισμού και σύντομα θα στραφούν και εναντίον του...».

Τέταρτη σοβαρή συνέπεια είναι η απογοήτευση που προκαλείται στις ανά την Υφήλιο Μακεδονικές Οργανώσεις, ιδιαίτερα σε αυτές των ΗΠΑ, Καναδά και Αυστραλίας, οι οποίες επί εβδομήντα περίπου έτη αντιμετωπίζουν την δια της σχισματικής Εκκλησίας επιθετική ανθελληνική Σκοπιανή προπαγάνδα. Ήδη από τον Φεβρουάριο του 2000 οι εκ Μακεδονίας καταγόμενοι Ελληνοαμερικανοί, δια των συλλόγων τους ζήτησαν από τον Οικ. Πατριάρχη να μην αναγνωρίσει τη σχισματική Εκκλησία των Σκοπίων ως «Εκκλησία της Μακεδονίας». Σε σχετική επιστολή του ο τότε ύπατος Πρόεδρος της Παμμακεδονικής Ένωσης Δρ. Σεραφείμ Παπαγιάννης προς τον κ. Βαρθολομαίο τόνισε: «Ευελπιστούμε, Παναγιότατε, ότι Εσείς θα πράξετε το αρμόζον και πρόπον, ορθοτομών τον λόγον της Μακεδονικής Αληθείας».

Πέμπτη συνέπεια η λόγω της στάσεως στα εκκλησιολογικά, εκκλησιαστικά και κανονικά ζητήματα του Οικουμενικού Πατριάρχου αλλαγή προς το χειρότερο των αισθημάτων των Σέρβων Ιεραρχών για τον Ελληνισμό και την Εκκλησία Του. Ο φιλελληνισμός του Αγίου Ιουστίνου Πόποβιτς μεταφέρθηκε στα πνευματικά του παιδιά, που τα περισσότερα, κατά προτροπή του, σπούδασαν Θεολογία στην Ελλάδα και γνωρίζουν άριστα τα ελληνικά. Ενδεικτικά αναφέρονται ο σημερινός Πατριάρχης Σερβίας Πορφύριος, με διδακτορικό από το ΕΚΠΑ και ο Μητροπολίτης Μπάτσκας Ειρηναίος επίσης με διδακτορικό από το ίδιο Πανεπιστήμιο, που πάντα μιλούσαν με θερμά λόγια για τον Ελληνισμό. Τα προς την Ελλάδα και την Εκκλησία Της καλά αισθήματα των Σέρβων αυξήθηκαν σε μέγιστο βαθμό, με την βοήθεια που αυτή προσέφερε κατά τη δοκιμασία που πέρασαν από τις επιθέσεις του NATO.

Έκτη συνέπεια η ηττοπάθεια, η μοιρολατρία και η υποταγή στις αποφάσεις του, που επιβάλλει το πανίσχυρο ιδεολογικό κατεστημένο και προκαλεί αδράνεια στον κλήρο και στο λαό της Ελλάδος. Και ενώ παλαιότερα οι αντιδράσεις ήσαν δυναμικές και απέτρεπαν δυσάρεστα για τον Ελληνισμό γεγονότα σήμερα ουδεμία αντίδραση υπάρχει στα όσα τεκταίνονται στην Ορθόδοξη Εκκλησία. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι από τους 22 Μητροπολίτες της Μακεδονίας, έως την ώρα που γράφονται οι γραμμές αυτές, ένας αντέδρασε και αυτός λειψά και μεροληπτικά, κολακεύων τον υπεύθυνο για όσα συμβαίνουν Οικουμενικό Πατριάρχη.-

THE HELLENIC LINK, Inc
A Non Profit Cultural And Scientific Association Of Hellenes And Philhellenes
Incorporated In Delaware
Suite No. 278, 38-11 Ditmars Blvd, Astoria, New York 11105
Website: <http://www.helleniclink.org>
Email: info@helleniclink.org
Contact Telephone: (718) 217- 0430Σ